

Kanjertraining

Pestprotocol

KC de Rietgors

Meer weten?
Kijk dan op onze website www.kanjertraining.nl
e-mail: info@kanjertraining.nl • telefoon: (035) 548 94 05

Kanjertrainingen

Voorwoord

Hier ben ik
Het is goed dat ik er ben
Er zijn mensen die van mij houden
Niet iedereen vindt mij aardig
Dat hoort zo
Ik luister wel naar kritiek

Ik zeg wat ik voel en wat ik denk
Doet iemand vervelend tegen mij
Dan haal ik mijn schouders op
Doet iemand rot
Dan doe ik niet mee
Ik gedraag me als een kanjer
Want ik ben een kanjer

(Diploma Kanjertraining)

Inhoudsopgave

Inleiding	4
1. Algemene informatie	5
1.1 Plagen of pesten	5
1.2 Pesten	5
1.3 Kenmerken van pestgedrag	5
1.4 Signalen die kunnen duiden op pesten	6
2. Wat doen wij op KC de Rietgors?	7
2.1 De Kanjerafspraken	7
2.2 Klimaat op KC de Rietgors	8
2.3 Preventie	9
2.4 Kanjer coördinatoren	10
2.5 Pest coördinator	10
2.6 Leerkrachten	10
2.7 Aanpak	10
2.8 Kanjer volg- en adviessysteem	11
2.9 Ouders	12
2.10 Leerlingen	14
2.11 Grenstellend	16
3. Regels en afspraken	18
3.1 De Kanjerregels	18
3.2 De smileyposter	18
3.3 De pestposter	19
Bijlagen	20
Bijlage 1: Protocol schorsing en verwijdering	20

Inleiding

KC de Rietgors bevordert het sociaal emotioneel leren van de leerlingen door de Kanjertraining in te zetten. Het doel van de Kanjertraining is het stimuleren van betrouwbaar, constructief en authentiek gedrag: Kanjergedrag. Om dit te bereiken richt de training zich op een drietal voorwaardelijke doelen. De eerste is het vergroten van moreel besef over welk gedrag prettig is voor jezelf en de ander. De tweede is het bewust maken van de intrinsieke motivatie om dit gedrag te willen vertonen. De derde is het vergroten van verantwoordelijkheidsbesef voor het daadwerkelijk vertonen van dit gedrag. Een Kanjertraining in het onderwijs leidt tot een veiligere sfeer in de klas, een verbetering van de onderlinge relaties en het zich competentier voelen van de leerkracht en de leerlingen.

1. Algemene informatie over pesten

1.1 Plagen of pesten?

Wanneer is er nu sprake van plagen en wanneer is er sprake van pestgedrag? Een definitie van pesten op school luidt als volgt: 'pesten is het systematisch uitoefenen van psychische en/of fysieke mishandeling door een leerling of een groep leerlingen van één of meer klasgenoten, die niet (meer) in staat zijn zichzelf te verdedigen'. Bij plagen is sprake van incidenten. Er is geen slachtoffer en dader; beide partijen zijn even sterk.

Het is belangrijk om het verschil duidelijk te hebben, ook voor de leerlingen zelf. Het meest eenvoudige onderscheid is deze:

Plagen gebeurt in het zicht van de leerkrachten. Pesten gebeurt achter de rug van leerkrachten. Daarom weet een leerkracht zelden uit zichzelf wat er zich precies afspeelt tussen de leerlingen onderling. De leerkracht moet hierover geïnformeerd worden door de leerlingen zelf. De leerkracht heeft eveneens de ouders nodig om tips te krijgen over hetgeen zich kennelijk afspeelt tussen de leerlingen onderling. Om die reden is het van belang dat ouders en leerkrachten goed samenwerken om een goede sfeer in de klas te behouden. Een belangrijke stelregel is dat leerlingen hun zorgen leren delen met iemand die zij vertrouwen, zoals hun vader, moeder of leerkracht.

1.2 Pesten

Pesten kent vele vormen zoals:

- Verbaal: voortdurend plagen, kleineren, uitschelden, uitlachen, roddelen.
- Lichamelijk: knijpen, laten struikelen, duwen, vechten.
- Gebaren: dreigende gezichtsuitdrukkingen of gebaren.
- Afpersing: eisen dat geld, de middagboterham of schoolwerk wordt afgegeven.
- Buitensluiten: niet mee mogen doen, bij activiteiten steeds worden buitengesloten.
- Geniepigheden: tas afpakken, dingen laten verdwijnen.
- Telefonisch of mailen: pesterijen via de telefoon of internet (e-mail, chatten).

1.3 Kenmerken van pestgedrag

De volgende kenmerken kunnen duiden op pestgedrag:

- Altijd een bijnaam, nooit bij de eigen naam noemen
- Zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot
- Een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven
- Briefjes doorgeven
- Beledigen
- Opmerkingen maken over kleding
- Isoleren
- Buiten school opwachten, slaan of schoppen

- Op weg naar huis achterna rijden
- Naar het huis van het slachtoffer gaan
- Bezittingen afpakken
- Schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer
- Lichamelijke klachten
- Belachelijk maken
- Uitlachen

1.4 Signalen die kunnen duiden op pesten

De onderstaande signalen kunnen duiden op pesten:

- Vaak alleen staan in de pauze.
- Tijdens de pauze bij de pleinwacht gaan staan.
- Een spel is 'toevallig' steeds net begonnen als hij of zij erbij komt.
- Vaak alleen met jongere leerlingen spelen.
- Niet naar buiten willen op school.
- Zuchten, piepen en steunen van andere leerlingen als de betreffende leerling een idee oppert dat wel geaccepteerd zou worden als een andere leerling dat idee aangedragen zou hebben.
- Veel geroddel in de groep.
- Als andere leerlingen zich negatief uitlaten over familieleden van de leerling.
- Andere leerlingen vinden alles stom van de betreffende leerling (kleding, haardracht, keuze van de rugzak, enz.)
- Andere leerlingen reageren negatiever op een fout van de leerling dan dat ze dat doen bij hun andere klasgenoten.
- De leerling wil niet meer naar school of geeft aan zich ziek te voelen.
- De leerling wil bepaalde kleren niet meer aan hebben naar school.
- De leerling is gauw boos of prikkelbaar.
- De leerling wil niet meer buiten spelen en sluit zich op in huis.
- De leerling wordt niet meer uitgenodigd op feestjes van klasgenoten.

2. Wat doen wij op KC de Rietgors?

2.1 De Kanjerafspraken

Pesten wordt gezien als een groepsproces, waarbij een pester het initiatief neemt om anderen te pesten, maar assistenten vaak actief meepesten en versterkers de pester aanmoedigen. Slachtoffers staan er vaak alleen voor, tenzij er verdedigers zijn die voor hen opkomen en het pesten proberen te stoppen. Veel leerlingen blijven echter buitenstaander, zij weten van het pesten maar grijpen niet in, bijvoorbeeld omdat ze bang zijn een volgend slachtoffer te worden. Inzicht in het sociale netwerk van een klas maakt duidelijk hoe dit groepsproces werkt. In de Kanjertraining wordt hiervoor gebruik gemaakt van vier gedragstypes:

1. De Kanjer (witte pet): In een groep worden deze leerlingen gerespecteerd door de meeste groepsleden. Ze worden niet gedomineerd of gekleineerd door de externaliseerders. Ze laten zich

niet uitdagen, opjutten of op de kast jagen. Doet zich een conflict voor, dan reageren deze leerlingen oplossingsgericht. Kenmerkend is dat zij zichzelf en de ander recht willen doen. De Kanjer denkt goed over anderen en zichzelf en durft zijn mening op een respectvolle manier te geven. Zij laten hulpvaardig sociaal gedrag zien en onthouden zich van pesterijen, roddel en achterklap.

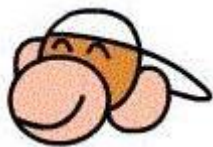
Het zijn leerlingen die worden gezien als betrouwbaar. Zij streven geen macht, eer en status na.

Hun positieve invloed is groot. De werkelijke macht, eer en status blijkt bij deze groepsleden te liggen.

2. De Vlerk (zwarte pet): In een groep hebben deze leerlingen de neiging anderen te overheersen. Dit kan uitmonden in de baas spelen, pesten, schoppen, slaan, het vertonen van oppositioneel gedrag en het overschrijden van (fatsoens-)regels. Het gedrag komt in de meeste gevallen niet voort uit de wens of motivatie om een ander leed aan te doen, maar vaker vanuit de motivatie, de positie om de groep te handhaven of in te nemen.

3. De Aap (rode pet): In een groep zorgen deze leerlingen ervoor dat het grensoverschrijdend gedrag van de Vlerk in stand wordt gehouden. De steun is meestal

onbedoeld en te herleiden tot een gebrekkige impulscontrole. In conflicten hebben deze leerlingen de neiging de ander met een grap af te serveren. Er is veel clownesk gedrag. Het zijn leerlingen die van een geintje houden, ze vertonen regelmatig onverantwoordelijk gedrag.

4. Het Konijn (gele pet): In een groep is de kans groot dat deze leerlingen zich laten overheersen door de Vlerk. Ze vertonen teruggetrokken gedrag, wat gepaard kan gaan met somberheid. Doet zich een conflict voor, dan hebben deze leerlingen de

neiging te gaan huilen en te gaan zeuren in plaats van naar een oplossing te zoeken waarin zij zichzelf en de ander recht doen. (Het Konijn staat symbool voor de faalangstige, verlegen leerling dat zorgwekkend te lief is en geen weerwoord heeft op grensoverschrijdende gedragingen van de meelopende

en overheersende leerlingen).

KC de Rietgors zet middels de Kanjerlessen in op het versterken van het onderling vertrouwen en het besef dat het goed is elkaar te helpen. Binnen dat kader speelt niemand de baas, hebben we plezier met elkaar en ben je of blijf je niet zielig. Duidelijk wordt gesteld dat de leerlingen ten opzichte van elkaar niet de baas zijn. De leerkracht daarentegen is op school 'de baas/het gezag' en de ouder(s) zijn dat thuis. Als er een conflict tussen leerlingen afspeelt dan zal de school kiezen voor een oplossingsgerichte aanpak. Dat wil zeggen: de school zoekt een oplossing die alle partijen (zo veel mogelijk) recht doet, en borgt gemaakte afspraken. Een oplossingsgerichte aanpak is te onderscheiden van een wraak- en haatgerichte aanpak (vormen van bedreiging en kwaadsprekerijen) of een zeurgerichte aanpak (indirecte kwaadsprekerijen en slachtofferschap). Kortom: doe elkaar recht.

Wij werken schoolbreed met de Kanjerafspraken.

Naast de vijf Kanjerregels hanteren wij de extra regel:

We hebben respect voor onszelf en de ander.

2.2 Klimaat op de KC DE RIETGORS

Veel ouders verlangen van de school dat 'het kwaad' (de pester) moet worden bestreden, en dat 'het goede' moet worden beschermd. De school kiest er echter niet voor om leerlingen te beoordelen als behorend bij kwaad of goed. Ieder mens maakt wel eens fouten. Leerlingen zijn in emotioneel opzicht 'onder en boven de wet'. De weg van de mens, en die van de leerling in het bijzonder, gaat met vallen en opstaan. Leerlingen hebben het recht daarin te worden begeleid en te worden opgevoed. Ouders hebben die opvoedingsplicht evenals leerkrachten.

Op KC de Rietgors hanteren we het uitgangspunt dat we rekening houden met elkaar. Jij hoeft je niet onveilig te voelen door het gedrag van de ander, en die ander hoeft zich niet onveilig te voelen door jouw gedrag. De anderen zijn:

1. Jouw klasgenoten en andere leerlingen op school.
2. De leerkrachten, de directie, de ouders van andere leerlingen.
3. Jouw ouders, die trots op je kunnen zijn omdat jij iemand bent die is te vertrouwen. Als je iets vertelt, dan vertel je het hele verhaal.
4. Mensen die op eenzelfde manier doen als jij, maar ook mensen die anders doen als jij. KC de Rietgors neemt het overzicht van de smileys (zie pagina 9) als uitgangspunt: 'Het is prima dat jouw vrienden het leuk vinden wat jij bedenkt en doet, maar als de rest van de klas dat niet leuk vindt, evenals jouw juf of meester, (en jouw ouders als die erachter komen) dan gaan we dat niet doen op school'.

Je blijft fatsoenlijk en je laat je niet bepalen door je uitdager(s): 'Geef geen benzine aan vervelend lopende motortjes'. Mocht een leerling zich niet willen houden aan de eenvoudige afspraken zoals weergegeven in de smileys, dan wordt dat met de ouder(s) van de betreffende leerling besproken. In dit gesprek wordt ervan uitgegaan dat de ouder(s) met de school willen meedenken om een oplossing te zoeken die goed is voor het eigen kind, andere kinderen, de leerkracht, de school en de buurt

2.3 Preventie

Met behulp van de Kanjerlessen doet KC de Rietgors aan preventie. Kernpunten in de aanpak:

1. De Kanjerafspraken.
2. Denk goed over jezelf en de ander.
3. Pieker niet in je uppie, maar deel je zorgen met de ander, bij voorkeur met je ouder(s).
4. Denk oplossingsgericht.
5. Geef op een nette manier je mening en doe je voordeel met kritiek die je krijgt.
6. De school maakt onderscheid tussen onvermogen en onwil.
  - a. Is er sprake van onvermogen, dan mag deze leerling erop vertrouwen dat hiermee rekening wordt gehouden. Deze leerling heeft veel te leren in een moeizaam proces. De omgeving heeft daar begrip voor.
  - b. Is er sprake van onwil, dan krijgt deze leerling een grens gesteld, ook als dat samengaat met onvermogen. Bij onwil kan geen beroep meer worden gedaan op begrip vanuit de omgeving. De rek is eruit. Het kan namelijk niet zo zijn dat de omgeving overal rekening mee moet houden en dat de onwillige leerling om wat voor reden dan ook 'de eigen gang' mag gaan.
7. Hulp in de vorm van een maatje/buddy/tutor (bemiddeling).
8. Duidelijk schoolbeleid en handhaving ervan.

2.4 Kanjer coördinatoren

Op KC de Rietgors is er een Kanjercoördinator benoemd: Evelien Berenschot. De Kanjercoördinator kan de leerkrachten begeleiden en ondersteunen bij het inzetten van de Kanjertraining, bijvoorbeeld wanneer de Kanjertraining niet het gewenste effect lijkt te hebben. Ook kan zij de leerkrachten ondersteunen bij het signaleren van de leerlingen met het Kanjer volg- en adviessysteem en eventueel de gesprekken met ouder(s) bijwonen.

2.5 Pest coördinator

Evelien Berenschot is onze pestcoördinator en tevens vertrouwenspersoon.

2.6 Leerkrachten

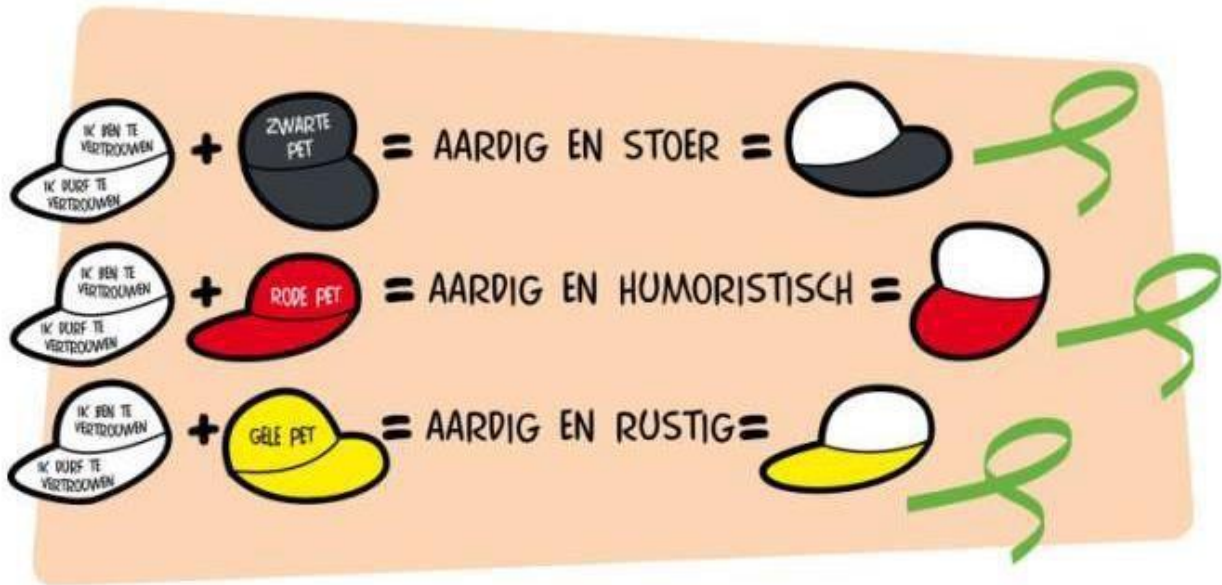
Wat u mag verwachten van de leerkrachten op school.

1. Voorbeeldgedrag: U mag verwachten dat de leerkrachten van KC de Rietgors respectvol omgaan met uw kind en met u als ouder. U mag verwachten dat de leerkrachten onderling respectvol met elkaar omgaan. Zij zijn zich bewust van het gezegde: 'een goed voorbeeld doet goed volgen'. U mag verwachten dat de leerkrachten twee gedragstalen weten te spreken. De ene gedragstaal sluit aan op de straatcultuur (directief: duidelijk, helder en grens stellend), de andere gedragstaal sluit aan op de wereld van wederzijds respect (richt zich op het geven van inzicht). Het voorbeeldgedrag van de leerkracht nodigt leerlingen uit om over te stappen naar de wereld van wederzijds respect. Doet zich een probleem voor op school dan mag u van de leerkrachten verwachten dat zij daarmee oplossingsgericht aan de slag gaan. De leerkrachten hebben u nodig om tot een goede oplossing te komen, die goed is voor uw kind, maar ook voor de andere kinderen, hun ouders, de leerkracht, de school en de buurt.
2. Correcte reactie van de leerkracht op excuus van leerlingen voor hun wangedrag.
3. Correct antwoord van de leerkracht op misdragingen van ouders.

2.7 Aanpak

De Kanjertraining richt zich op meer dan pesten alleen. Leerlingen leren om te gaan met vervelend gedrag van een ander. Leerlingen die zich misdragen worden aangesproken op hun verantwoordelijkheid en hun verlangen het goede te doen. De meeste leerlingen bedoelen het goed, maar het kan er behoorlijk brutaal uitkomen. Daarin wijkt een kind niet af van veel volwassenen. Als zoiets zich voordoet, dan is het goed dat de leerling wordt gecorrigeerd. Omdat leerkrachten en ouders niet alles zien is het van belang dat leerlingen zelf ook enige zelfredzaamheid vertonen. Leerlingen kunnen best aan elkaar vertellen dat ze last hebben van bepaald gedrag. Omdat leerlingen, op een enkeling na, niet vervelend willen doen, zijn op dit niveau de meeste problemen op te lossen. In de Kanjertraining wordt expliciet geoefend in rollenspelen hoe je kunt reageren op vervelend gedrag. Dit gebeurt met gedragsrollen met behulp van verschillende petten. Leerlingen leren recht op te staan, de ander aan te kijken en te zeggen: 'Ik vind dit vervelend, wil je ermee stoppen?'. Vervolgens lopen ze naar een andere leerling die ze kunnen vertrouwen (een maatje, buddy). Daar gaat de leerling niet zeuren, maar gaat samen met het maatje / de buddy iets anders doen. Als het op deze manier niet

oplost, dan gaat de leerling samen met zijn maatje naar de leerkracht. Tijdens dit rollenspel hebben medeklasgenoten de neiging om te giechelen om het grensoverschrijdend gedrag van de uitdager. Aan deze leerlingen wordt duidelijk gemaakt dat dit giechelgedrag het pestgedrag van de uitdager versterkt. Ze geven als het ware benzine aan een vervelend lopend motortje. De leerlingen leren geen voeding (benzine) meer te geven aan vervelend gedrag. Zo oefent niet alleen de gepeste, maar ook de omstander.

2.8 Kanjer volg- en adviessysteem

Wij gebruiken het Kanjer volg- en adviessysteem (KanVAS). Het KanVAS bestaat uit een Leerling-vragenlijst, Docentvragenlijst en adviezen, sociogram, pedagogische informatie en opvoedtips. Samen hebben de onderdelen het doel in kaart te brengen hoe leerlingen zich voelen, gedragen en hoe ze willen doen, en hoe de leerkracht het gedrag van de leerling ervaart. Dit heeft tot doel problemen op school tijdig te signaleren. Vervolgens is het doel om naar aanleiding van de resultaten tot een gezamenlijke aanpak te komen met ouder(s), leerkracht en de leerling.

2.8.1 Leerling-vragenlijst

De Leerling-vragenlijst is bedoeld voor leerlingen van groep 5 t/m 8 en wordt twee keer per schooljaar ingevuld. De vragenlijst beoogt te meten hoe leerlingen hun eigen sociaal functioneren in de klas ervaren. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in externaliserend gedrag, prosociaal gedrag, internaliserende (depressieve) gevoelens en de motivatie of wil om externaliserend gedrag te laten zien. De functie van vragenlijst is: leerkrachten in staat stellen hun leerlingen beter te begrijpen, te begeleiden en te ondersteunen in hun sociaal functioneren in de klas. Naar aanleiding van de uitslag kan de leerkracht in gesprek gaan met de leerling en zijn of haar ouder(s). In overleg met de ouder(s) kan vervolgens een handelingsplan worden opgesteld. Tevens kan de leerkracht bepaalde oefeningen van de Kanjertraining extra inzetten in de klas en/of extra aandacht besteden aan het eigen leerkrachtgedrag.

2.8.2 Docentvragenlijst

De Docentvragenlijst is bedoeld om op een snelle manier een overzicht te krijgen van hoe de leerkracht het gedrag van de leerlingen uit de klas ervaart. Dit heeft als doel de opvallende leerlingen (zowel in agressie/drukke als in teruggetrokken gedrag) te signaleren en hierover met de ouder(s) in gesprek te gaan en vervolgens gericht tot een gezamenlijke aanpak te komen. De lijst dient als bewustwordingsinstrument voor de leerkracht. Hieruit zou de leerkracht ook iets over zijn manier van lesgeven kunnen leren. Het systeem zelf geeft mogelijke oorzaken van het gedrag van de leerling, symptomen van het gedrag en een reeks adviezen waaruit de leerkracht een keuze kan maken. Uiteindelijk doel is dus leerlingen te begeleiden in hun sociaal-emotionele ontwikkeling. De vragenlijst kan ook door ouders/verzorgers ingevuld worden. Hierbij is het de bedoeling dat de ouder op school wordt uitgenodigd en dat de leerkracht en de ouder samen achter de computer gaan zitten om hun visie op het gedrag van het kind weer te geven. Vervolgens kunnen ze samen zoeken naar passende oplossingen.

2.8.3 Sociogram, pedagogische informatie en opvoedtips

Het sociogram, de pedagogische informatie en de opvoedtips worden naar eigen inzicht door de leerkrachten gebruikt.

2.9 Ouders

School en gezin halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Ook ouders hebben dus de verantwoordelijkheid om een pestprobleem bij de leerkracht aan te kaarten. Dit neemt niet weg dat iedere partij moet waken over haar eigen grenzen: het is bijvoorbeeld niet de bedoeling dat ouders andermans kind een lesje gaan leren, met het doel de problemen voor het eigen kind op te lossen. Bij problemen van pesten of agressie zullen de leerkrachten, directie en ouders hun verantwoordelijkheid nemen en overleg voeren met elkaar, met het doel een goede oplossing te vinden die ook in de toekomst houdbaar is.

Voorbeeldgedrag van leerkrachten en ouders is van groot belang. Er zal minder worden gepest als duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar (fatsoensnormen), waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met verbaal of fysiek geweld worden opgelost. Agressief gedrag van leerkrachten, ouders en leerlingen wordt niet geaccepteerd. Alle betrokkenen nemen duidelijk stelling tegen dergelijke gedragingen.

Het oplossen van conflicten tussen leerlingen is zelden een probleem als op basis van het voorgaande met elkaar wordt overlegd. Van de ouders wordt verwacht dat zij zich aan de volgende vuistregels houden:

1. U oefent zich in zelfbeheersing. Dat betekent dat u het recht niet heeft andermans kind, een andere ouder of een leerkracht verbaal of fysiek aan te vallen.
2. U spreekt in positieve zin over andermans opvoeding en andermans kind. Dat doet de school ook over uw kind.
3. Als u zich zorgen maakt over het welzijn van uw kind of het welzijn van andermans kind, dan overlegt u met de school. Uitgangspunt daarbij is dat u in gesprek gaat met het doel een oplossing te zoeken die goed is voor u en uw kind, maar ook goed is voor de andere kinderen. De school is hierin uw medestander.
4. Als ouder(s) kent u het verschil tussen overleg waarin zorg wordt gedeeld / naar een oplossing wordt gezocht en kwaadsprekerij.

Als u opvoedt uit angst (met mijn kind zal het niet goed komen) dan plaatst u uw kind in een zwakke positie. U haalt uw kind hiermee onderuit. Als u corrigeert vanuit gevoelens van ergernis en irritatie, dan zal uw kind zich afgewezen voelen. Laat u zich door angst leiden in uw opvoeding, of door gevoelens van irritatie, dan is de kans aanwezig dat uw kind zelfbeschadigende gedachten zal ontwikkelen en opvattingen zoals: ik ben geen goed kind, mijn moeder/vader is niet trots op mij.

In de praktijk:

- Kinderen die handelen uit onvermogen, zijn goed te corrigeren als hun ouder(s) goed samenwerken met de leerkrachten.
- Kinderen die handelen uit onvermogen zijn moeilijk te corrigeren als hun ouder(s) dat onvermogen als excuus voor vertoond wangedrag gebruiken.
- Kinderen die zich willen misdragen zijn snel te corrigeren (omdat er geen onvermogen meespeelt) als ouder(s) op dezelfde lijn zitten als de school.
- Kinderen die zich willen misdragen zijn niet te corrigeren als ouder(s) het een probleem van school vinden.

Tips voor ouders:

1. Ook mijn kind kan doen als de zwarte, rode of gele pet. Ook mijn kind kan pesten.
2. Ook mijn kind kan worden gepest.
3. Ik neem het probleem serieus.
4. Ik raak niet in paniek.
5. Ik straf niet fysiek en ga niet uit mijn dak als ik hoor dat mijn kind vaak doet als de zwarte pet.
6. Ik probeer er achter te komen wat mogelijke oorzaken kunnen zijn van het gedrag van mijn kind.
7. Ik vraag mij af:
  - Voelt mijn kind zich veilig thuis?
  - Voelt mijn kind zich veilig op school?
  - Pest mijn kind uit stoerheid of uit gewoonte?

- Pest mijn kind omdat het denk dat het zo hoort?
  - Pest mijn kind omdat het bij de groep wil horen?
  - Welke tv-programma's kijkt mijn kind allemaal?
  - Wat doet mijn kind allemaal op internet?
  - Weet mijn kind wel wat het doet, wat het aanricht?
8. Ik besteed extra aandacht aan mijn kind.
  9. Ik corrigeer agressieve buien.
  10. Ik stimuleer mijn kind om aan sport te doen of bij een club te gaan.
  11. Ik overleg met de school, ik ga niet zelf ingrijpen.
  12. Ik bied hulp aan mijn kind.
  13. Ik lees boeken over pesten en/of vraag informatie op.
  14. Ik schakel eventueel een expert in als ik dat nodig vind of als de school dat aangeeft.

2.10 Leerlingen

Tips voor de leerlingen:

- Spreek met respect over je ouder(s): Uiteindelijk bepalen jouw ouder(s) wat wel en niet kan.
- Spreek met respect over je school: Uiteindelijk bepalen je leerkrachten wat wel en niet kan op school.
- Spreek met respect over je klasgenoten: Beheers jezelf. Blijf fatsoenlijk. Daar kom je het verst mee. Je juf/meester is hiervoor het aanspreekpunt als dit moeilijk voor je is.
- Spreek met respect over jezelf: Ook jij mag er zijn. Als je daaraan twijfelt, spreek dan met je ouder(s) en/of je juf/meester.

Wil ik stoer zijn? →

Dan ga ik op vechtsport.

Wil ik de baas spelen? →

Ik vraag een hond.

Verveel ik me? →

Dan verzin ik zelf een leuk plan.

Pest ik omdat ik bang ben zelf gepest te worden? →

Dan stop ik daarmee!

Kom je naar gedrag tegen? Zeg en doe dan dit:

1. Wil je ermee stoppen? Ik krijg een naar gevoel van jouw gedrag. Ik vind het vervelend dat (schelden, achterna roepen, slaan, enz.) doet.
2. Wil je er niet mee stoppen? Meen je dat?
3. Zoek het uit. Hier heb ik geen zin in. Je haalt je schouders op en gaat iets gezelligs doen. Je blijft rustig, je blijft eigen baas (je laat je niet bepalen door een vervelend persoon). Je doet als de witte pet.
4. Ga weg bij vervelend gedoe. Zoek een maatje, doe iets gezelligs, maak een kletspraatje met iemand anders. Op die manier kom je meestal van pesters af.
5. Zorg ervoor dat je zelf geen benzine geeft. Ga je reageren dan wordt het alleen maar erger.
6. Stopt het niet? Dan wordt het alleen maar erger.

Probeer het zelf op te lossen. Als kinderen vervelend doen, ga dan niet zeuren, grappig doen of boos. Blijf rustig en laat je niet op de kast jagen. Als het moeilijk wordt, stap dan naar je maatje. Jouw maatje helpt je op een goede manier. Wie is jouw maatje?

Weten jij en je maatje geen oplossing dan stap je naar de juf of meester toe. Vraag aan je juf of meester of die wil helpen een ruzie op te lossen. Je juf of meester doet dat buiten de klas, want je klasgenoten willen rustig werken. Je meester of juf stelt dan de volgende vragen:

- Wat is er volgens jou gebeurd? Jij en je klasgenoot waarmee je ruzie hebt vertellen elk hun eigen verhaal. Je onderbreekt elkaar niet. Je meester of juf moet namelijk goed begrijpen wat er aan de hand is. Dus: niet door elkaar heen praten.

Hoe is dat voor jou? Bijvoorbeeld: werd je daar boos om, verdrietig, voelde jij je beledigd, word je daar altijd mee gepest, enz. Hoe kan het weer goed komen? Wat zou je willen dat de ander doet?

- Wat zou je zelf kunnen doen? Je bespreekt met elkaar op welke manier het weer goed zou kunnen komen. Wat je zelf kunt doen en wat je van de ander verwacht. Juf of meester vraagt: 'Wat is volgens jou de beste oplossing?'.
- Afsluiting: juf of meester schrijft de oplossing en afspraken op. Jij en je klasgenoot geven elkaar een hand en ondertekenen de afspraken. Zo lukt het meestal op een goede manier ruzie op te lossen.

Nog meer tips:

1. Zoek geen moeilijkheden op.
2. Laat zwarte en rode petjes kletsen. Geef geen benzine aan dit gedrag.
3. Pieker niet in je uppie, maar ga praten met iemand die jij vertrouwt.
4. Als je overlegt met iemand die jij vertrouwt dan ga je niet roddelen, maar dan vertel je waar je bang voor bent of last van hebt.
5. Zoek een oplossing die goed is voor jou, maar ook goed voor je (vervelende) klasgenoot.
6. Zeur niet steeds hoe erg je het hebt, maar doe er wat aan.
7. Niet iedereen vindt jou aardig en dat hoort zo!
8. Doe zelf niet als een zwart, rood of geel petje.
9. Luister naar tips (kritiek) en doe er je voordeel mee.
10. Denk goed na over jezelf en over je tegenstander.
11. Zoek een maatje die jou kan helpen.
12. Vraag hulp bij je juf of meester als die nergens vanaf weet.
13. Vertrouw erop dat je juf of meester kan en wil helpen.

2.11 Grensstellend

De school heeft als uitgangspunt dat leerlingen zich niet willen misdragen. Maar het kan misgaan. Dat is niet erg, het zijn leermomenten: 'Hoe ga je het de volgende keer doen? Hoe herstel je de emotionele en/of materiele schade? Kunnen we op deze manier weer verder met elkaar?'.

Wangedrag kan zich op verschillende manieren manifesteren:

1. Verbaal: vernederen, schelden, bedreigen, belachelijk maken, bijnamen geven, roddelen, briefjes rondsturen, bedreigen op internet, buitensluiten.
2. Fysiek: schoppen, knijpen, slaan, spugen, krabben, bijten, trekken, laten struikelen.
3. Materieel: stelen, onderkladden, verstoppen van kleding en/of spullen, spullen kapotmaken van een medeleerling of van school, fietsbanden lekprikkelen.

Het doet zich een enkele keer voor dat een leerling zich wenst te misdragen en/of vindt daartoe het recht te hebben: 'Ik zit er niet mee, het is niet mijn probleem. Nou en, moet ik weten. Ik doe het de volgende keer weer'.

In dat geval wordt terplekke contact opgenomen met de ouder(s). Zolang de ouder niet is te bereiken en/of niet op school is verschenen, wordt deze leerling uit de groep geplaatst, een zogenoemde time-out. De groep wordt beschermd tegen deze leerling.

Het gesprek met de ouder(s) wordt oplossingsgericht gevoerd. Als de ouder(s) van mening zijn dat hun kind zich mag misdragen wordt de leerling uit de klas gehaald. We noemen dit de eerste verwijdering. Tijdens de verwijdering wordt overwogen of deze leerling kan worden teruggeplaatst in de eigen klas. Terugplaatsing is afhankelijk van het idee dat de ouder(s) en het verwijderde kind erop nahouden namelijk: 'Ik heb het recht mij te misdragen'. Als het kind zich niet wil misdragen dan wordt een begeleidingsplan voor gedrag uitgewerkt, waar de ouder(s) aan meewerken, en het kind kan worden teruggeplaatst.

Als dat niet mogelijk is (bijvoorbeeld wanneer de ouder(s) en de leerling van mening zijn dat het zich mag misdragen) dan wordt de leerling minimaal twee groepen hoger in een andere groep geplaatst. Leerlingen uit groep 7 en 8 komen bij de intern begeleider of directie. Negatief gedrag wordt genegeerd door de leerkracht en de nieuwe groepsgenoten. Op die manier wordt de leerling geholpen zich te houden aan normale gedragsregels. Begrijpt de leerling dat het zich moet houden aan de gedragsregels van de school, dan kan het worden teruggeplaatst naar de eigen groep.

Samengaand met deze maatregel wordt ouders geadviseerd contact op te nemen met een Kanjertrainingspraktijk of Jeugdzorg. Het afwijzen van adviezen en het niet mee willen denken van ouders aan een positieve oplossing interpreteert de school als een vorm van pedagogische verwaarlozing. Bij herhaling van wangedrag gaat de school over tot schorsing en eventueel definitieve verwijdering (zie bijlage 1).

Argumenten:

1. School is een leerinstelling. De school beschermt het leerproces tegen leerlingen en ouders die het leerproces ernstig belemmeren.
2. School beschermt de leerlingen en de leerkrachten tegen grensoverschrijdend gedrag van een enkele medeleerling en/of ouder.
3. Een leerkracht kan op deze manier weer gewoon lesgeven en vervalt niet in de functie van onderzoeker, aanklager, verdediger, rechter en gevangenisbewaarder.

De leerkracht en de school beperken zich tot onderstaande:

Het gaat wel eens mis. Hoe lossen we dit op? Wil jij het niet oplossen en jouw ouders vinden dat prima?

Dan hebben jij en je ouders een probleem. De school beschermt het leerproces en zorgt voor een veiligere leeromgeving. Dat kan betekenen dat je uit de groep of desnoods van de school wordt verwijderd.

3. Regels en afspraken

3.1 De Kanjerregels

In elke groep hangt een poster met daarop de Kanjerregels. De regels worden elke Kanjerles herhaald en zijn geïntegreerd in ons dagelijkse onderwijs.

3.2 De smileyposter

Tevens hangt in elke groep de poster met de smileys waarop zichtbaar is welk gedrag we van elkaar verwachten.

3.3 De pestposter

In elke klas hangt er ook de pestposter. Op de poster wordt beschreven wat een kind moet zeggen en doen wanneer hij/zij gepest wordt:

1. Zeg dat je het niet leuk vindt.
2. Gaat het door?
3. Ga iets anders doen.
4. Stap naar je maatje of jouw maatje stapt naar jou.
5. Gaat het door?
6. Ga naar je juf of meester; die grijpt in.

In alle groepen schenkt de eigen leerkracht aandacht aan de regels van de school, dit onder andere met het aangeboden lesmateriaal.

Bijlage 1

PROTOCOL Schorsing en verwijdering leerlingen

Dit protocol treedt in werking als er sprake is van ernstig ongewenst gedrag door een leerling, waarbij psychisch en of lichamelijk letsel aan derden is toegebracht. Er worden 3 vormen van maatregelen genomen:

1. Time-out
2. Schorsing
3. Verwijdering

Time-out

Een ernstig incident leidt tot een time-out met onmiddellijke ingang. Hierbij gelden de volgende voorwaarden:

- In geval van een time-out wordt de leerling voor de rest van de dag de toegang tot de school ontzegd.
- Tenzij redelijke gronden zich daartegen verzetten worden de ouders/verzorgers onmiddellijk van het incident en de time-out gemotiveerd op de hoogte gebracht. (zie noot 1)
- De ouders worden gebeld met het verzoek hun zoon of dochter van school op te halen.
- De time-out maatregel kan eenmaal worden verlengd met 1 dag. Daarna kan de leerling worden geschorst voor maximaal 1 week. In beide gevallen dient de school vooraf of – indien dat niet mogelijk is – zo spoedig mogelijk na het effectueren van de maatregel contact op te nemen met de ouders.
- De ouders/verzorgers worden op school uitgenodigd voor een gesprek. Hierbij is de groepsleerkracht en een lid van de directie van de school aanwezig.
- Van de het incident en het gesprek met de ouders wordt een verslag gemaakt. Dit verslag wordt door de ouders voor gezien getekend en in het leerlingendossier opgeslagen (zie noot 2).
- De time-out maatregel kan alleen worden toegepast na goedkeuring door de directie van de school.
- De time-out maatregel wordt na toepassing schriftelijk gemeld aan het bevoegd gezag en zo mogelijk mondeling bij de algemeen directeur.

Schorsing

Pas bij een volgend ernstig incident, of in het afzonderlijke geval dat het voorgevallen incident zo ernstig is, kan worden overgegaan tot een formele schorsing. De wettelijke regeling voor het Bijzonder/Openbaar onderwijs is hierbij van toepassing.

Hierbij gelden de volgende voorwaarden:

- Het bevoegd gezag van de school wordt voorafgaand aan de schorsing in kennis gesteld van deze maatregel en om goedkeuring gevraagd. De algemeen directeur kan in dergelijke gevallen optreden namens het bevoegd gezag.
- Gedurende de schorsing wordt de leerling de toegang tot de school ontzegd. Voor zover mogelijk worden er maatregelen getroffen waardoor de voortgang van het leerproces van de leerling gewaarborgd kan worden. (zie noot 3)
- De schorsing bedraagt maximaal 3 weken en kan hooguit 2 maal worden verlengd (zie noot 4).
- De betrokken ouders/verzorgers worden door de directie uitgenodigd voor een gesprek betreffende de maatregel, zo mogelijk op de dag dat de maatregel ingaat of in ieder geval binnen 48 uur. Hierbij dienen nadrukkelijk oplossingsmogelijkheden te worden verkend, waarbij de mogelijkheden en de onmogelijkheden van de opvang van de leerling op de school aan de orde komen.
- Van de schorsing en het gesprek met de ouders wordt een verslag gemaakt. Dit verslag wordt door de ouders/verzorgers voor gezien getekend en in het leerlingendossier opgeslagen.
  - Het verslag wordt ter kennisgeving verstuurd aan:
    - het bevoegd gezag
    - de ambtenaar leerplichtzaken
    - de inspectie onderwijs
- Ouders kunnen beroep aantekenen bij het bevoegd gezag van de school. Het bevoegd gezag beslist uiterlijk binnen 14 dagen op het beroep.

Verwijdering

Bij het zich meermalen voordoen van een ernstig incident, dat ingrijpende gevolgen heeft voor de veiligheid en/of de onderwijskundige voortgang van de school, kan worden overgegaan tot verwijdering. De wettelijke regeling voor het Bijzonder/Openbaar onderwijs is hierbij van toepassing. Hierbij gelden de volgende voorwaarden:

- Verwijdering van een leerling van school is een beslissing van het bevoegd gezag.
- De algemeen directeur kan het bevoegd gezag hierbij van advies dienen en indien gewenst namens het bevoegd gezag optreden.
- Voordat men een beslissing neemt, dient het bevoegd gezag de betrokken leerkracht en de directie te horen. Hiervan wordt een verslag gemaakt wat aan de ouders ter kennis worden gesteld en door de ouders voor gezien wordt getekend.
- Het verslag wordt ter kennisgeving opgestuurd naar:
  - De ambtenaar leerplichtzaken

- De inspectie onderwijs
- Het bevoegd gezag informeert de ouders schriftelijk en met redenen over het voornemen tot verwijdering, waarbij de ouders gewezen wordt op de mogelijkheid van het indienen van een bezwaarschrift.
- De ouders krijgen de mogelijkheid binnen zes weken een bezwaarschrift in te dienen.
- Het bevoegd gezag is verplicht de ouders te horen over het bezwaarschrift.
- Het bevoegd gezag neemt een uiteindelijke beslissing binnen vier weken na ontvangst van het bezwaarschrift.
- Een besluit tot verwijdering is pas mogelijk nadat een andere basisschool of een andere school voor speciaal (basis) onderwijs is gevonden om de leerling op te nemen of dat aantoonbaar is dat het bevoegd gezag, gedurende acht weken, er alles aan heeft gedaan om de leerling elders geplaatst te krijgen.

Noot 1

Als veiligheid voorop staat, en dat zal regelmatig het geval zijn, moet de time-out niet afhankelijk gesteld worden van het contact met ouders. De vraag blijft dan staan wat er moet gebeuren als de ouders niet te bereiken zijn. Eventueel is het verwijderen uit de klas en opvang elders nog een oplossing?

Noot 2

De time-out is geen officieel instrument, maar kan niettemin bruikbaar zijn bij onveilige situaties of bij het herstellen van de rust binnen de school: het is principieel geen strafmaatregel maar een ordemaatregel in het belang van de school; daarom geen aantekening van de time-out maar van het incident in het dossier van de leerling.

Noot 3

Schorsing mag niet betekenen dat het doen van toetsen (denk aan cito-entree of eindtoetsen) wordt belemmerd. Dit vraagt passende maatregelen, bijv. het wel tot de school toelaten voor het doen van deze toets. Daarnaast kan het beschikbaar stellen van (thuis)studiemateriaal tot de mogelijkheden behoren.

Noot 4

Wezenlijk is dat de schorsing aan een maximum termijn gebonden is; zij mag geen verkapte verwijdering worden; de termijn is zo gekozen dat in het ernstigste geval de school voldoende tijd ter beschikking heeft om een eventuele verwijderings-beslissing op zorgvuldige wijze voor te bereiden.